نصاب الصبیان

۳۶۰

سما آسمان ارض و غبرا زمین	محل و مکان و معان است جای
سقر دوزخ نار آتش ولی	چه جنت بهشت است حور ازای
ربیع شش قیظ چار و جدی دی	غدیران عقبا پشته جای پای
شفه لب لسان چیز زبان فم دهان	ید و جارحه دست حلقوم نای
فرس اسب و بغل استر و سنگ	بعیر اشتر و جرس جرس درای
بعل دم مرأه زن زوج جفت	غنی مال‌دار است مسکین گدای
قنا نست کار نو عندلیب خوش	و ینبوع چشمه حما است لای
کران عود و بربط و عشر	ولی صنج چنگ است امر است نای
هذا اسی کذب و فریب	عفیف و حصور و ورع پارسای
بلد کوره را شهر دان شهر ماه	دگر وتر را طاق دان طاق تای
ثمن چه بها و بهار و شنی	ثبو ست ویل و ثبور و بلای
عیون شو چشم بلیه است گند	بود لوذعی المعی تیز رای

حقیق و جدیر و قمین و حری | سزاوار ها عبر و ادخل درآی
عفرنا و هبصم چو هر سه شیر | صریمه عزیمه چو اندیشه رای
تعلم بیاموز و علم بدان | ترحم ببخشای اسعی بسای
تعبج دا علک قرح ریش | وجع درد حمی تب و ویل وای
خرد الفلب لب نهی است حجر | ذها و ذکا زیرکی عقل رای

القطعة الثانیه

ببحر مجتث این طبعها شناسا | کزان سخن همه چون لؤلؤ منظم
مفاعلن فعلاتن مفاعلن فعلن | چنین کنند تقطیع او صواب کنید
ضیا و نور و سنا روشنی و فی شیء | خفیف چون سبک و ثقیل گران
ذهب زر است حدید آهن | لجین سیم و زجاج آبگینه معدن کان
عباس و صفر و بس و سی اکنس | حلی است بود و عالی

جراز و سیف حسام است تیغ | مجن و جنه سپر سهم تیر و قوس کمان
عصیب و بلبه جوشن است درع زره | وهق کمند و نصل معبله پیکان
عجاج نقع قتام و هبا هیج غبار | کلال خستگی و موت مرگ و منه توان
حشاشه باقی جان و عراضه ره آورد | فراض رخنه زریع سود و خسر زیان
یغوث و نسر یعوق است و یعل و ود | سواع و لات و منات نامهای بتان
صنم بت است نصب آن بتی که از سنگست | وثن بت و نبی پیمبر و ال پیمان
هدف نشانه غرض هم خشیم | وقت مد و معراض تیر گز میدان
جو عو شار پالست تلب نافه بیر | افیل و حاشیه و حشو اشتر جوان

القطعه الثالث

خوش است این بحر از بحرها بر رمل | میلش باشد طبعها را سوی نظمش اشتیاق

جبت بت طاغوت

فاعلاتن فاعلاتن فاعلاتن فاعلات	شاد باش ای مفخر اهل خراسان و عراق
جید گردن صدر سینه رکبه زانو ساق ساق	نوب جانب رزق روزی عز ناز و نور برق
عرش سقف بیت خانه نحل زنبور نمله مور	حسو چغبه نعج نخ رستی جان خسته و طبق
ذئب و سرحان سید گرگ اسمع کفتار فاره موش	حیله ما و حوت ماهی طیر مرغ و ریش پر
عین چشم و انف بینی حاجب ابرو شعر موی	نقی مغز و شحم پیه و الکر کوش اطر و شق
هدنه صلح و حرب جنگ و یوم روز و لیل شب	غیظ خشم و ضحک خنده حک خارش نقبه کند
شارق و شمس ذکا و یوح و بیضا	سام ابرص عسجد و عقیان و عین نضر زر
نبک صحبت قبله بوسه مهر کابین	زوج شوی و زوجه زن عرعر سرو نخل ناژ
حنطه گندم حصر اندک عظم الحم گوشت	اصل بیخ و فرع شاخ و بذر تخم و قطف بر
لجه ژرف و ماء آب و یم بحر دریا قعر تک	نیل بیل و بوق بشتر طبی حمار آهو خر

خلف دوست

شط بساط طفطره علاوه ساحل کنار | معبر انجه بکذرانند معبر انجای کذر

تو جامه ستر پرده قعر پاره زبر | الظهاره ابره دان والبطانه آستر

جمع و طبس سیه یباد و سوبانا برست | قیض عجوه نام خرما شرق میدانام خور

ششنسنه بحر شیمه بلی داب شغل | غیث باران ثلج برف ثماد نم حلول لتو

زبره دان یکپاره آهن کبه یکپاره | جذوه دان یکپاره آتش فلذه یکپاره جگر

کوه دور ... | سکه ... معبر ...

القطعة الرابعة

زهی طراوت و بیت کلی همیشه بهار | فعلتو دو چمن حسن سرو خوش رفتار

مفاعلن فعلن مفاعلن فعلات | بکوی جستن این بحر بر و کوی تکرار

فراش جنبر و کم آستین و جیب ... | چو خیز بدامن جامه آنکه بند ازار

کثیر بسیار وافر تمام و ناقص کم ‌ ‌ قلیل و نزر و یسیر اندک و حساب شمار

قطاب جنب و سراویل ازار و خف موزه ‌ ‌ عناد ستیزه و جبریل زمام مهار

مدینه بلده مصر شهر و صور نقش ‌ ‌ چنانکه معرکه لشکرگه است حصن حصار

صحیفه نامه قلم خامه اسکن کارد ‌ ‌ خیاط مخیط سوزن چو خرت سم سوار

لبیب عاقل غمر غبی غافل کودن ‌ ‌ شفیق و داد و رفیع و رفیق صاحب یار

حدیقه باغ و خشب چوب و خوخ شفتالو ‌ ‌ سفرجل بهی و تفاح سیب و رمان نار

احد یکی عشره ده مائه صد الف هزار ‌ ‌ ثلث خمس سه پنج اربع است چهار

ولیک سته سبعه ثمانیه تسعه ‌ ‌ شش است هفت و هشت و نه چو [illegible]

چو بیست عشرین و اربعین [illegible] ‌ ‌ چهل اربعین [illegible] خمسین [illegible]

چو شصت ستین هفتاد سبعین ‌ ‌ دگر ثمانین تسعین نود آمد [illegible]

عقود کلی کزان جمله [illegible] ‌ ‌ خریف فصل خزان چیدن ربیع اسم بهار

درجه پایه در [illegible] ساخت درج ‌ ‌ چو درجه نیز درجه وقت اسم [illegible]

زر شمامه عطر بود بوی بوی دار جونه

[illegible]

عقار قهوه و راح مدام قرقف می	کمی کاه و فارس سوار صید شکار
غرب بید صوف [illegible] زو بید	چه نخل خرما فرصاد توت و چنار
چه طلح خط [illegible] خار باشنوا	چه اثل شوره گز شوکه خار سدر کنار
تصلع [illegible] چه صد بکد یکو	[illegible] کنا و جمر کنار

القطعة الخامسة

قریب [illegible] حمیم [illegible]	الولید طفل [illegible] ام و الده مادر
رحم قرابت [illegible] بود [illegible]	[illegible] صهر [illegible] والد [illegible]
[illegible]	[illegible] نبی رسول پیغمبر
ملک فرشته فلک چرخ مشتری	شها کوکب نجم دان اختر
فلق سفیده شفق [illegible]	ربیبه [illegible] بنت و ابنه دختر
حمل بره ثور گاو عجل [illegible]	[illegible] طحال کبد [illegible] جگر

بعید دور و ورا پس امام پیش وسط	میانه وسط میان تحت زیر فوق زبر
علا اسید اطلس بیل منخ دم	قدوم هست تیشه حصین فاس تبر
سوار دست برنج جرس درای خلخال	وشاح عقد حمایل رعاث تاج افسر
بدی غشین تاج دویم اخیر	نعیف ... است دکو
قمص کرته یلمق قبا و ربطه ردی	نصیف چوخا است و مقنعه معجر
اجاج تلخ نقیع میوه اماح شور	فرات عذب زبیب آصف مویز کبر
شراره ... بود مارج شواظ	بنانه چه انگشت ... ضاکته
عجین خمیر و ... چه داغ ...	ادام نان خورش و قند شکر است شکر
حزام تنگ ... لجام لگام	عنان ... منطق و نطاق کمر
رکاز کنز بود گنج ...	سنو قه ... وقین ...
شغا ...	جبهه چه وجه شطر آسوی قبله جوشن
بکیم چه گنگ ...	نذیف ... شیشه ... خطر

القطعة السادسة

ای که چشم شوخ تان مستی ام العلم ربود | نیست ما را غیر فکر خیر تو گفت و شنود

فاعلاتن فاعلات، فاعلاتن فاعلات | چونکه دانستی که این بحر رمل گوی نود

فرخ و فروج آنچه بیضه تخم مرغ و جوجه | چون عنب انگور و تین انجیر و کمثری مرود

اصفر و فاقع چه زرد آمد احمر و قانی سرخ | هست اخضر سبز و ابیض و شهب ازرق کبود

جندل و صخر و حجر چون جلمد و جلمود سنگ | هست حصبا سنگریزه ماء آب و وادی آب رود

جود و فیض و جود بخشش جود و نیکی جوده | وعظ میثاق محبت بند پیمان وعد و عهد

غیب مهر و زهره ناذ ریات و عیش و هر ایها | چون عناد ابن جنبانی ز وهر بلغو ان برود

ظرف ایمن حی زنده دلش و شتابی سبو | قوم سیر خجلان کثیر و چون حصن و حود

هاویه نیران جهنم جمر دوزخ غساق | دوده کرم و دح جانیست دخان دود

القطعة السابعة

بسعال اسپر فر سرعت شتاب لبث درنگ | قصیر کوتاه و اسع فراخ و ضیق تنگ

هلال ماه نو است و قمره و قمرا | شعاع و ضح نهار و صبح چه شکوفه زنگ

انیم شکسته سر لحیه ریش اقرع کل | اشل اقطع بی دست اعرج لنگ

قتیل کشته علم آستین واصبع کفان | بغوشد دستنبو کوی زهار جرس بلنک

غراب زاغ و فرات و عندلیب کعب | ولحمامه کرکی کبوتر است و کلبتان

قضیب شاخ مطر باران کرو رواء عروق | چنانکه ثعبان و تمساح اژدرها نهنک

قسامه بیعه سوکند اسید جبل | والحجر مقناطیس هست نور سنک

فقاعه دانه‌ای کافی نبید جمع و حشن | دلیل بادی عزیزا رجیند و قتیل انک

جعل طبیب شرب ملبنه ام قری | چو بکر حکیم شناس وضاوده دوستنک

جیل و حق و قتب و بلاح تازه نو | شریحه همچو جنیبه ادات آتله جنک

القطعة الثامنة

زرشد رخت کار انواع تنه | زشرم فد تسر و یای دکل

فعول فعول فعول فعول | تقارب از این وزن کرده حال

تراب رغام تود خاک اوسی کل | وطن ... کوم ربع ...

عسر ... خاک عود آل ... | ... ...

ده و سه چو یا شش هر یکی را	بترتیب نامیست دو شش نه شکل
مجلی مصلی مسلی و تالی	چه مرتاح و عاطف حظی و مؤمل
لطیم سکیت ار بیاید ز من دو	فواید فلیجان منقاد ل
بدین حد دو دیگر الحاق میکن	یکی صت تا شور دیگر قسکل
امام هدی فخر دین فراهی	ز اسمای اسبان نگفته است مشکل

القطعة التاسعة

آیا عارضت رشک خورشید ماه	کرفت از رخت مقادت شود اشنا
فعول فعول فعول فعول	بخوان عوشج دار ...
ثمر میوه حب آنه بتن گناه	طریق و سبیل و صراط است راه
صبی کودک شیخ خواجه نفس	دم جنه بیش است سکر سیا
عرض خواسته طارف تازه	نوش یا لبن دان و فاسد تباه
غدو آمدن عکسه فرد ادی	جواب ابیض سفید است اسود سیاه

غدو و مسا بامداد و شام — عشا وقت خفتن ضحانت نکاه

ذنوب است و غرب است و سجل دلو — رکیه است بئر و قلیب است چاه

حجی عقل و لب عقل و نهیه خرد — خطا جرم و ذنب است و عصیان گناه

مناص و مفر جای بگریختن — ملاذ و معاذ است و ملجا پناه

حطب هیزم است و ضرام و حصب — فروزینه عشب و کلاء دان گیاه

ذهاب و مجی رفتن و آمدن — سیاحت بگشتن سباحت شنا دن

حکم داور و محکمه جای او — ولی بینه همچو شاهد گواه

القطعة العاشرة

من عن از الی و حتی تا — این کو کیف چون ام و او و یا

فی در است علی بر کم چند — نحن ما اننا و انا ما

انتم و کم شما و ذا این — انت تو انتِ زن ولی تنها

انا من اننی و انی من — ما چه و چیست من کی و مع با

ان لو گر متی کی و لا نه — اینما همچو حیثما هر جا

وزن بحر خفیف
فاعلات مفاعلن فعلن

في پس و پل پش بعد زبس | لم ولی الناما را

صه مکومه مکن دع ذرما | لم وقلنا لی وهلم بیا

غیر جن فط هر کن انصا نیز | بعه وربما ورنبسا

مند ومنذ ازان زمان ما ز | ثم اینما وههنا ایها

یدل این زند و ذلک ابن مرد | لیتهنا معنیش بود هنا

مرقد وچحن رقل عصف فلح | فرقد نیا وقتیح نازیبا

القصة الحادی عشر

زهی بپای تو خوبان نهاده روی نیاز | فلجه شرو تو عشاق راست عمر دراز

فاعلن فعلان مفاعل فعلات | بگوی تحتا بن بحر در عراق وحجاز

بجا امید گرانست سوغ وحل | روان نصف عدل و بوجرس اوا

صنیض ابو غورت | یقلع ربوه تل اخذ اف صبر فراز

طعام خور | الذی بیخ مرق شوربا قلو

قصید | قلید قاق سمین فربه طویل دراز

مخیض و مذق لبن شیر کهنه کشکین	کراع پاچه جبن پنیر بصل پیاز
سمید در مکه نان سفید خل سرکه	رغیف گرده و بقل تره ابتدا آغاز
قطیع دایره جدی عناق بزغاله	چنانکه معز بز ضان میش و تیس نر
ابو الملیح چکاوک و رشان قمری باز	چه نسر کرکس و حوت ماهی صقر چرخ بازی
صغیر خرد چه جارحی بواسطه حرکت	جلا [illegible] چه و فنان [illegible] منطق [illegible]
تکوع او صواح ست نیت [illegible]	زنیر فلک چو لعبه شکوه چیست یاد
عطاس عطسه عجمی اعرابی حرام	جبار هالع ملال بدل [illegible] تاز
علا بلندی علن جهر آشکاره بود	ضمیر فکر چه اندیشه سر و نجوی راز
سبار بطل باسل شجاع دلیر	شعیر فصه کتان سو حاشق [illegible]
عنصر اسلاف [illegible] اولاد	[illegible] وضع شیر
رقاد خفتن هجوع سهاد بیداری	بزول [illegible] سی شعاع [illegible]
عوج کجی و حرز بی کباده امت بلند	خبار نرم و اخاذ غدیر قاع لوید
حلب جور ابنه نجوه ربوه بالادار	چنانکه صاع صوب حد و رباسد

لی قدر

القطعه

ای تلذت سرو خرامان وی رحمت نمام
ساز در بحر رمل یادر کر سرمقام
فاعلاتن فاعلاتن فاعلاتن فاعلات

قرم عطریف جلاجل سنبد رأس هام | مهتر است دی ست صدر وشی جیز واسم نام
عقوه ساحت امر کار دغل کینه صفح کام | جنب پهلو جاد یعنی آنکها سیره بام
لون رنك ریح باد و غین غیم میغ ابر | نوم خواب مشی رفتن بعد دوری خطوه کام
زبده مسکه دهن روغن پنبه قطن پشم صوف | کوز کوزه قصعه کاسه قدح پیلك کاس جام
لفت شلغم نبل بزه ذرع کز شبر قریش | کدس خرمن صر صره ستیه صعب انك تنده
غمرسن ضرس دند ظفر ناخن کتف دست | خد رخ جو فنا زیر بن ضیق حنك نکی کام
انف وی انسی اقدام پشم جبهه پیش زبر | اجهریه رشوه یاده عرم تا وادی دم
سقم بیمار و صحت تندرستی زیر | قبح وعده دیم آمون الفلس فی الزمام
اصبع انکشت آید ابهام انکشت شع | باز سبابه او وسطی بنصر و خنصر تمام
عام حول حجه سال اسبوع هفته شهر ماه | سبت شنبه جمعه ادینه برکیاله یادام
چون احد یکشنبه اثنین ثلاثا اربعا | هست دو شنبه سه شنبه چهارشنبه والسلام
حین زمان آنا وقت بیلدر ورز | غدوه بکره بامداد فجر و صبح عشی شام

ای غنچه ز شرم دهنت در سر آب در گرد رهت دامن گل بر عفر است
اگر نور این گوهر است

بصم عتب و ثنت چهار دم قرینا	اینها همه حیث قرنهای شتر است

القطعة

نه جفت نبی که پاک بود همه	بد عایشه و حلیمه خدیجه رمله
با ام حبیبه حفصه بود زینب	میمونه صفیه سوده ام سلمه

القطعة الاخری

فرزند نبی قاسم ابراهیم	پس طیب و طاهر او به تعظیم است
با فاطمه و رقیه ام کلثوم	زینب ثمر آن نور با تعلیم است

القطعة الاخری فی سور القرآن

نوح و انفال محمد مبدأ	با الم یکون و زلزله احزاب عمار
بنج اول ولد سبع دهر اسما	فتح و لیس پیش و نصر و دهر کهف
تحریم طلاق به سبع ممتحنه	جمعه عصر منافقون تغابن سوره

القطعة الاخری فی اسامی

ملکه دوازده اشتر نبی بنه	در کمی همه الدانکه به بیع آوند همه
ثوبان و رباح صالح مدغم	نور رافع ضمیره کیسه حو بهبه
زجر سلمی صفی مخت طلعه	سلمان بیه داعیان ملک سالم
کنبیه ناعم انشو دانکه	فوص و نطاط و سطیح و سلام

في اسامي اعمام النبي

نه عم کرد ثبت احمد رسول حق | یک بیک یاد گیر و یکایک تو گوش کن
چون حارث و زبیر و مقوم ابولهب | عباس و حجل حمزه ابوطالب و ضرار

القطعة الاخرى في اسامي الائمة

نامهای چهارده معصوم یک بیک | گفتم تا بماند یادگار از ما
مصطفی و ستّ النسا فاطمه علی | جعفر موسی و نقی حسین و حسن

القطعة الاخرى

ضمنی نه امام دین هدی | ده دو مرد نامی معصوم
علی و نه حسن حسین علی | باقر و صادق و اسنجر علوم
موسی رضا تقی و نقی | عسکری ابن او بود قائم

القطعة الاخرى

ده یار بهشتی اند نبی را یقینا | بوبکر و عمر دگر علی عثمان
ده دشمن بجانب بنی امیه ان بوبکر و عمر خالد و عبدالرحمن طلحه ارشد ابراو عبیده بو سفیان و عمرو عاص
طلحه است و زبیر و بوعبیده | سعد است و سعید و عبدالرحمان

القطعة الاخرى في اسامي القراء السبعة

نه کرده ثبت ... نام | نافع ز مدینه ابن عامر از شام
وز بصره ابوعمرو ... | عاصم ... حمزه از کوفه ...

در زبان فارسی حرف ... یا کبار که این بیت انا ...
... دال الخوان ... باقی جمله ... است
در زبان فارسی حرف ... شو ... و فصاحت ... العرب
انکه ساقبل او بود یا حرف علت ساکنی عجمیه ...

ماحی جان ... الحقاف ...

اسناد قرائت شمر هفت و ببر — بو عمرو علا و نافع و ابن کثیر

بو حمزه و ابن عامر و عاصم را — از جنس کسائی شمر و هفت بکیر

القطعة الاخرى في ذكر رموز القراء

نافع الف و ابن کثیر آمد دال — بو عمرو ح ابن عامر شد کاف

ن عاصم و حمزه کسائی شد — اینست نشان جمله قرا بی لاف

القطعة الاخرى في ذكر نون و تنوین ...

تنوین و نون ساکنه — حکمش بدان ای هوشیار

کز علم وی زینت بود — اندر کلام کردگار

اظهار کن در حرف حلق — ادغام کن در یرملون

تقلیب کن در حرف ب — در مابقی اخفا بیار

القطعة الاخرى

رفع و ضم راء را با نزد ... — فتح و نصب ... را ...

کسره ... میدان تو ... — یاء کبر این نظم ...

القطعة الاخرى ...

بشکن

لیکن از اعجاز نبی مرسل — ز آیات نبی قاعده‌هاست و جمل

سوره‌هاش صد و چهارده افزون از آنکه — جامع صد و چهارده است از رهی حل

یک صد و چهارده است بجز نام حمد — سوره‌های که در کلام خدا است

جمله و سیزده پاره مع سه برج — یک بیک عرضه کن از این معنا است

القطعة الاخری فی ذکر الانبیاء الذین هم

نامهای پیغمبران و ملک — هست لا ینصرف مگر هفت کس

صالح و لوط و هود و شیث و شعیب — باز نوح و محمد آمد و بس

القطعة الاخری فی ذکر صفات الثبوتیة

صفات سبعه که بار آن حقوق است تمام — که اهل معرفتی یاد گیر ای امام

حیات و قدرت و علم آنگاه سمع و بصر — وجود و حسن و صفا لیش باتفاق کلام

القطعة فی صفات السلبیة

در بیان صفات سلبیه — بشنوای برادر دینی

نامهای پیغمبر

القطعة فی اصول الدین و فروعه

اصول دین که بود دین تو از آن آباد | شماره آنچه بود پنج پس منه از یاد
بود نخستین توحید عدل ثانی آن | سیم نبوت و چارم امامت است ای استاد
معاد پنجم آن باشد ای پسر زنهار | تو یاد گیر که آن دین تو شود آباد
فروع دین همه را نیز بشنو بگویم من | بیا ز من بشنو ای برادر نیک نهاد
نماز و روزه بود فرض و حج بدانکه | دگر زکوة و غزا و خمس آن جهاد

القطعة فی معرفة الکواکب

الکواکب

هفت کوکب که هست در عالم | گاه از ایشان نظام گاه خلل
قمر است و عطارد و زهره | شمس و مریخ و مشتری و زحل

[illegible]

کواکب نیر و ناهید ماه | چو خورشید و برجیس و بهرام و زحل

القطعة الاربع اسامی البروج

بروج دوازده که از شرق برآید | جمله در [illegible]
حمل چو ثور چو جوزا سرطان اسد | سنبله میزان عقرب قوس جدی دلو حوت

دو تن

دو تشرین و دو کانون پس آنگه	شباط و آذر و نیسان ایار است
حزیران و تموز آب ایلول	نگه دارش که از من یادگار است

القطعة في شهور الفرس

مفاعیل مفاعیل مفاعیل مفاعیل

ز فروردین چو بگذشتی مه اردی	بهمان خرداد و تیر آنگه چو مرداد
پس از شهریور و مهر آبان آذر دی دان	که بهمن جز اسفندارمذ ماهی نیفزاید

القطعة في اسامي الشهور العربية

از محرم چه گذشتی بود ماه صفر	دو ربیع دو جمادی ز پی یکدیگر
رجب است از پی شعبان رمضان شوال است	پس ذی القعده و ذی حجه یکی نیک نظر

هفده و نه بحر باشد و دهی زان محله کن تا نیابد هیچ رنج

سه و پنج سیزده با شانزده بیست و یک با بیست و چهار و بیست و پنج

القطعة بیوت الکواکب

ای که از آفتاب و ماه علامت بحر این قطعه را خفیف بنام

فاعلات مفاعلن فعلات

حمل و عقرب است با بهرام قوس و حوت است مشتری را دام

ثور و میزان چه خانهٔ زهره است مر زحل راست جدی و دلو مقام

تیر جوزا و خوشه سنبله را خانهٔ آفتاب شیر مدام

دیگری گفتم از نجوم تو را تا بیاموزیش تمام تمام

القطعة کون الشمس فی بروج المرقومه

غره بیوزاسی دو و یکی است حمل و ثور و شیر با پس و پیش

دلو میزان حوت و عقرب هجا بیست و نه قوس و جدی بیکم و بیش

لا و لا لب لا و لا لا شش است لل کط کط لل لل شهور کوته است

قطعهٔ معرفه کون القمر فی بروج المدوره

آنچه از ماه شد مضی کن پنج دیگر فزای بعد آن

پس بده پنج از آن بموضع شمس خانه گیر و جای ماه بدان

واحد مانده در آخر منزل ضرب آن در شش برج مبدا ازماه ...

هر روز زماه سیزده تعیین کن | پس بیست شش اضافه تخمین کن

ازجانب شمس طرح کن نوبتی | ما باقی از ماه شمس تعیین کن

بهما بطریق اخر تخمین الهری

در ماه گذشته ضرب کن در | در سیزده و سیزده هشت کن

انگاه از آن بروج سی سی شمر | از حمل آفتاب تا برج قمر

القطعه در اسامی سال

موش و بقر و پلنگ و خرگوش شمار | زین چار چو بگذری نهنگ آید و مار

انگاه باسب و گوسفند است حساب | حمدونه و مرغ و سگ و خوک آخر کار

ایضاً بطریق ترکی

سیچقان اود بارس باد تیر | پس توشقان لوی ییلان ست

یونت ییل قوی بیچی تخاقوی ییل | ایت تنکوز سال ترکان ست

القطعه در اسامی سن البقر و الابل

اسامی سن بقر بنهاد اصحاب | ...

تبیع و جذع ثنی کار و انگه | ثنی و رباع سدیس است و صالع

اسامی سن الابل

مخاض و لبون و حقه جذع | ثنی رباع سدیس و بازل

... سال نهم | ... انقوت حمل عاطل

الاصطلاح المرضیه

خرید و اعجاف واعیانی | خذری و عملة و حکاک

یونت ییل است قوی و بیچی | پس تخاقوی دهم ایت

ایت و تنکوز آخر از آنها | جمله ای از زبان ترکان

ناصبی و رخو یکجا سر ضاغط | وان مفتح کن و عضل شد چیالد

ضربان و تقبل و ناضب باز | وان صلی کمر او ستاصل الالف

تکلو سر کج دم چل شوریب ادم کبر | یسار و عقرب چپ و سم سفید ادکام بیش

نافع مدنی ابن کثیر از مکه | بوعمرو ز بصره ابن عامر از شام

پس عاصم و حمزه و کسائی کوفی | این هست جمله شان بوجیا الاتمام

ده چیز لازم آمد بالغو را نشد | هر چیز را از آن مطلب ز چهار چیز

عور و کلان کرد بلند و دراز | باریک و تنک سرخ و سفید و سیاه نیز

در کلام فرس نیاید ثا و حا | تا بگی دانست بنمای حریف

صاد ضاد طا ظا و عین | باز جو بکسر ز الفاظ ای ظریف

ده و دو چیز بجا ار فرد شورا | ناشق خدا از تو راضی و هم رسول خدا

عبادت صد صوم سر قند کرسول | زیارت صله نظر خلق غسل بکا

در اسامی قبائل عرب

انس عمر و جبر و کهلان | مر انما و عامه ز سماست

القطعة الاخرى

زهی بیت عجوبه کل دها علیه عقدها — قدت سرو روان لطف سجایا باغ

مفاعیل مفاعیل مفاعیل مفاعیل — بدان بحر هزج این وزن خوش این قطعه

کف تو [illegible] — [illegible]

[illegible]

صغر خردی کبر بیری فلک ... باش — ذنب قنب لعب بازی طلب جستن حرب جنک

عناد ... بیلاک ... کوزه — حنف ... خضر شرم و صباحت ...

عرین غیل غاب بیشه ... — ذبل کفک سنین ... لبن ...

نوفه ... بیقان لاسبب بیلا — جیب ... و بیابان ... جزره سنکستان

لغز ... چیستان سمر افسانه — قله شول کره کولک ... صولجان چوکان

القطعة الاخری

القطعه

ای ماه روی خرمی ... شهریار ... — خورشید تابان ... کولبند دوزبان

مستفعلن مستفعلن مستفعلن مستفعلن — ایلت تقطیع رجز بو خوانی چو بلبل هر زبان

الو ... علم ... احادیث ... — طرهم عسل ... جان ...

ضرغام ... اعفر ... — فلک سفینه جاریه کشتی شراع بادبان

لوح ... سکان ... ملان ... — شاخ بلند اغاج ... سلم نردبان

جسم ... طلل ... — تن ذات هستی کون ... روح نفس جان

... حطل ... — بر عوث کیلک نمل ... عالم جهان

قلت ... ملکت ... — ... صوق ...

لادغ

بدیع گرکن بالغ رسان کل خود ابداع ... طائر بریع قاطع زبان جاری روان ساعی

جمع فریق قوم و فرقه معشر امت گروه طالو تکیه شکوه کلمه جمله راعی شبان

نجی ضلالت گمرهی بعض علاوه شمنی تلقا جهة قران نبی نبیان بیان آیه نشا

صالح نکو طائر ... عقوق زبان ... زبان عاشق ...

القطعة الاخری

ای ببیر که هست لبش خاره سخت دل در هوای لعل تو چون بسته لخت

مفعول فاعلات مفاعیل فاعلات این بحر دان مضارع و خوان ای خجسته بخت

میزاب ناوه آبدان شیر درخت چون ملتجا پناه ملک شد سریر تخت

کل جمیع قاطبه جمله دان همه شطر آن نصف نیم و جزو آن بعض لخت

فیحن ... قوم ... دنبا ... قرع ... شدید سخت

ثنا ... جمله ... نعل ... اساس ... رخت

خدعه فریب صبر شکیب ... نیج لباس کسوه چون جذع ... خت

القطعة الاخری

رخطی رشک مشک تاتار میل بحر خفیف اکوداری ...

فاعلاتن مفاعلن فعلن کوی چون بلبلان گل زاری

سکر مستی و صحو هشیاری نصر عون و مظاهرت یاری

مبهم و سقن متین محکم　　مظلم و دواج و مدلهم تاری

قمن و قمی و حری سزا و لیکن　　خزل خزلّت هران و هیون نوازی

ابتهال لابهست و ضرع　　استکانت تضرع و زاری

قسم و حلف و یمین سوگند　　ذمّی اهل ذمه و زنهاری

یأس حرمان قنوط نومیدی　　چون تعطّل بطالت بیکاری

قرد کی ضاعه سلک آبی　　عرضه پیشه جرا سزاوار شما

ضرب با جلد آمد و عض زدن　　ترکی اتماق و هندوی عادی

جربه سرکنه پر طفست زنکو　　قذف دشنام و [illegible] و سبّ جوادی

عرف خوشبو و عرف نیکوئی　　مسک و مشک براءت بیزاری

القطعة الاخرى فی [illegible] اللغات

درهمی چند هشتاد و یکدرم　　چل شش زاد زر سی هشت نماند

ذهب جلد ضرب پنجه [illegible]　　برنج و مس چهل پنج [illegible] نقره پنجه [illegible]

القطعة الاخرى فی اوزان اللغات

نه فلک ستون الجم [illegible] بر کشتی　　ائتلاف و [illegible] دارد [illegible]

ز [illegible] زیبق الم اسرب [illegible]　　نسنه [illegible] یکی [illegible] شه [illegible] روی

القطعة [illegible]

القطعة الأخرى

رنج چل برده ازکلالر بزه عنا   اشله دیوانه زنجیر لغت عقل خرد
مفاعیلن مفاعیلن مفاعیل   بحوالی بن قطعه در بحر هزجدر ای نور
وقوف ومدرس علم شعر فهم دانا   عار دلقنه ابوهی حدّه چون رحله
عار مکتب چول فتر بوبن عکند   نائم مکابل کحیلها فیلوله بیزار
قیمه فاره نافه طاقت قدرت توانا   نزه جعنی ضعیفه احمه قلعه نق کبنه
دلطب غرها وغنوه نو نبذه رچوبن اعوذ   غیل لته حرها بن یوسلا سیح حزما
جنین آولد بچه جو نسل نتجل زاده   حبه کهل انرده وموبت ونات شب برنا
قبس یکیانه انزدال وکانوست ابتدا   نبوطن اصاب سبی حود امنا بالا
الا نعت غره رحمت بلا هم نعمت   کتان کن عطا یونش نضج تیزفی رحو
سنام مبلیه حول عرکه اسم کوهار   فتوت شلبوان مرد ری

القطعة الأخرى

ازرنلک تیرقم زده بن سیقه قمر   چستان زرم لبته ایها دبیلنکد
مفعول فاعلات مفاعیل فاعلات   بحر مضارع اهل اینی بحر کهر

از پسل شفره بخندی شکرده دان کر | فولاد ایلک صدش ازسکات کفش

خزیو خولک رحبن بخین هلک کا یبوی | نشحین قفش لفش نتا چول بناغ

شکو افرج عزکس لبن اندرود او | مهبلحه دانش قهلس و ندنو آبی نز

خصیه آخایه عانه زهار آشرنام | نغره مغاک سینه رقاعه نادسر

کابوس دم آسکا حیه دناغ وطح سلیخ | ساتوم هم مبنی وهتالیه برده مید

منهاج منهج جده وصلراه را | قره و شریعه عطن موربه آبجو

بدیع بدیع بدعنو نوست قدیم باز | دربند واپید بحر هدیادب لهز

عقرب جسم تو دم آحد ذهرشو | جعبه جهره بحو واضی کانرکیش

اعساکرد یا دجه نکبا کردیا | یاد جوب خد صبا کوش دبور پالیز

حمی تب صلاع کباد فواد عبث | دیه سر وه الپکی جرح و قرح ریش

مسرد دبر فش و رعب گبحت جرم | باشه هزیر شیر ایشم جبول نیرط

ابحل فراخ چشم بواکحل سیاه | اشهل تو مبش چشم غمرجیدم قرابه

القطعة الاخری

ای بکرده فتنه خوابم منزله — هیچ انجم صف فتنه بر کرد [illegible]

فاعلاتن فاعلاتن فاعلات — هست این بحر رمل [illegible] جزء

شمع موم و [illegible] ناسره [illegible] — نشادن [illegible] عزال [illegible]

تشبه [illegible] اسم [illegible] — کلبتان [illegible] منشار [illegible]

[illegible] — [illegible] عجوزه [illegible]

علو بالا سفل پست ذیل دامن [illegible] — جذم بنیان اساس اصل [illegible]

[illegible] العین [illegible] — کنج چشم [illegible]

[illegible] کرده [illegible] خانه [illegible] — چون سر [illegible] بالوده [illegible]

وحش [illegible] شق [illegible] جبل کوه — چون اتان [illegible] ماده [illegible]

[illegible] دفتر [illegible] — [illegible] لیکن [illegible]

[illegible] — [illegible] ضوضاست [illegible]

دابوغه دنبل اندرو بطیخ خربزه — چون کعک [illegible] قرص [illegible]

[illegible] سلحفاه [illegible] — ضب سوسمار ضفدع [illegible]

[illegible] — ام [illegible] جای [illegible] کله

[illegible] — [illegible] بلد

وضع ان بچه که اخر طهارش بود بعو ... بین انکه باز کونه بیاید بقابله

ملاخ ناخدا و دغل ناکسی است ... بیل کشتی جرو ... بود ...

مطبوخ ... کفکیر ... انفسه ... بطانه ... قلم

القطعة الاخرى فعول فعول فعول فعول

کل ازعار ... بشم

وحیز و ... نعم اری الا مکر

کاین کاین کای ... ... بمعنی کما الله خبی

ابا هیبا ای و یا همیان ... ای بود ای ...

القطعة الاخرى

فرغ ... الحمقا ... فرد و ... فرد تنها

... بود ... سر ما

... بای ... کرما ... تغلبان ... تعال ...

... کل ... ارح وطیب وعبق بوبا

نعم و وحش ... بای و سبع ... و ... ندو شند ... سرا

عجز است ... مثل و کفو است و شبه ... همتا

... انس و ناس ... یه ... دادم ... وا

... ... ما

تمت ...

ضمن جهدکا بو سعترا دلیش　　مینو لیسند دوزخ را حلقا

موید آیین تر و شیم احمال　　حلبه شیلید هست بر آن کل

القطعه

ای کلد تخت انا باردا جد ظرفرها　　جری بشر خنسکی عرض صرخت مکان

قشیجا مر نوع اخا صد ا عیبه　　بو زرات برده خیاکلیم خوردنی عبا

تیر آب کوا زلادا از فا صیا　　نخل غرق کم بلیش جیاده ازجا

غایبو حیر کو آبی بلت تنظره پل　　عمیق ذرف بوده بهجو نوال اخطا

جاب کو بله با شیل اقداح آب معین　　نقیض ایک الله بقبر شطن وحش سا

سنان جهر سنل فشا الحاسنک تبک　　رخام سنک نسو نیله سنک استجا

نشف جه باشنه سنل کل جیل　　کهسنک سر کلیو ناشماد ادخا

عصب بیشره داعوانکوه ذبیق　　سیباع کاملت صعود سریار

نقیره نادره ملاط احل صباحو خشت　　امام جه تنده بنا ابدا آزدان بنا

نهیق بانک جاحوا ربانک بقر　　صهیل بانک فرس صلصل بانک

تعب بانگ طلاع طنین بانگ مگس   نباح بانگ سگ بانگ کبوتر سجع

هدیر بانگ کبوتر صریر بانگ قلم   ضباح بانگ روبه دعوت است آبانگ

صد هزاران هزار رحمت حق   هر زمان باد بر معلم ما

فرد ایزد شمر غنیمت دان   نامه چون ختم شد بنام خدا

یاد باد زمانه فرض کرد آنک   همکی حمد و عفو از عمل و خطا

فرخ آمد بدو شهر غزنین چنان — نامه چون ختم شد بنام خدا

یا دو جانها بر نفس ما کرد — همگی حمد و هزاران عمل خطا

خسرو حکام میر سعد الدین — منو جستند [illegible] را حایت

صحبة انس [illegible] شد دران حاکم — جلسه شغلی [illegible] هشت [illegible]

عشق [illegible] سنه طلع با ترتیب — [illegible] شکر [illegible]

[illegible]

هو المالک بالاستحقاق

هو کریزانم تشنه لبی ...

هو همه ایدا ... ت

[illegible] معماء بقال احمد حمد او فنا

و انان این ممکنات بقبضه قدرت